

det for hensigtsmæssigt. Og endelig Fattigvæsenet, er det da ikke ogsaa en stor almindelig social Opgave? Selv om det maa stiges, hvad ogsaa jeg fuldt ud mener, at det er yderst hensigtsmæssigt, at særlig Fattigvæsenet forbliver en kommunal Opgave, saa kan man dog ikke være blind for, at dette ogsaa fører Ulemper med sig. Ikke at tale om, at to Sogneraad et Aar igjennem kunne slaas om et Fattiglem eller en Pige, der har faaet et uægte Barn — det kan maasse betragtes som en gavnlig Skrivebøvlse — men meget ofte gaar sliq Strid mellem Kommunerne ud over vedkommende Personer. For saavidt vilde det maasse være heldigere, om der fandtes en fælles stor Fattigkasse for hele Landet, at altsaa ogsaa Fattigvæsenet blev en Statsopgave. — Lad os nu altsaa se, hvorledes Udgifterne have stillet sig til disse tre Formaal i de nævnte 5 Aar. Sognene have udgivet i aarligt Gjennemsnit til Fattigvæsenet 4,520,000, til Skolevæsenet 3,490,000 og til Veivæsenet 1,664,000, det er tilsammen 9,674,000. Samtidig hermed vare Soggenes samtlige Statter 9,345,000 Kr. Altsaa, hvis vi laagde disse tre Byrder over paa Staten, hvad der vilde være fuldstændig stemmende med Principet om det Naturlige i, at Staten drager Omfarg for de „almindelige Samfundsformaal“, vilde Sognene fremtidig ikke have at udrede en eneste Dre i Kommuneskat, ja endog faae 3 til 400,000 Kr. tilovers. Dem kunne de benytte til at oprette et Livoli eller foranstalte Karnevaler for. Ikke en eneste Dre blev der at udrede i Stat til Kommunen; thi samtlige andre Udgifter kunne afholdes af de øvrige Indtægter, Renterne af Aktiver, Afgiften af Næringsbeviser osv. Det er saaledes et særdeles lyfende Fremtidsperspektiv, der fremgaar af det Princip, den ærede Ordfører har opstillet; og gjælder dette for Soggenes Vedkommende, gjælder det ikke mindre for Amtene. Her møde vi først og fremmest Udgifterne til Sindsfygevæsenet. Jeg er aldeles ude af Stand til at indse, i hvilken Henseende denne Udgift særlig bør være en Statsfag, og hvorfor just Sagens Natur skulde kræve, at Sindsfygevæsenet i Modfættning til, hvad der har været Tilfældet, saa længe vi overhovedet har givet Penge til dette Formaal, nu skulde betales af Statskassen. I England er Udgiften til Sindsfygeanstalter ubeløffende en kommunal Udgift, i Frankrig findes der en Statsanstalt, men omtrent 60 departementale Anstalter foruden en hel Række private. Det er en fuldstændig Misforstaaelse, naar man har villet finde noget Abnormt i, at denne Udgift ogsaa hos os fra Begyndelsen af er kommen til at hvile

paa Kommunerne. Den første Kommune, der gjorde noget Alvorligt for sine Sindsfyge, var Kjøbenhavn, der i 1816 aabnede dem et særligt Hospital, og det var fuldstændig naturligt, at det øvrige Land begyndte for sin Part at følge efter i 1847, da man vedtog Oprettelsen af Anstalten ved Aarhus. Det er ikke mindre en Misforstaaelse, naar der staar i Betænkningen, at næsten lige fra Forsatningens Indførelse har det fra alle Sider været erkjendt, at Sindsfygepleien burde overtages af Staten. Nei, tværtimod, disse Udgifter til Sindsfygevæsenet falde i deres Begyndelse sammen med vor Frihed, og i den første Tid derefter var der Ingen, der tænkte paa at anse over, at dette skulde være en kommunal Sag. Det er ganske rigtig, at i 1857 under den Forhandling, som er citeret i Betænkningen, var man kommen paa den Tanke at anse det for ønskeligt, at alle Sindsfygeanstalter her i Landet kunde gaa over til at blive Statsanstalter; men i 1852, da man forhandlede om Oprettelsen af Sindsfygeanstalten ved Bordingborg, havde man den helt modsatte Opfattelse; da hed det — det findes i Folkethingets Udvalgsbetænkning i Rigsdagstidenden Tillæg B Spalte 61 for 1852, 2den Samling: „Udvalget har lige saa lidt Noget at erindre imod Planen for den paatænkte Helbredelsesanstalt, hvad dens Størrelse, Beliggenhed og Indretning angaar, som imod den Bestemmelse, at de nødvendige Pengesummer forskydes af Statskassen imod at forrentes og tilbagebetales af de paagjældende Provindser“. Man var den Gang fuldstændig enig i, at dette var en fornuftig Fremgangsmaade, men hvad man var uenig om og reiste en Del Indvendinger imod, det var Digningsmaaden, dels at Folkemængden skulde være afgjørende, at der skulde lignedes paa Hartkornet, idet man ogsaa den Gang var paa det Mene med, at Hartkornet ikke var en retfærdig Basis. Men selve Principet, at dette ikke skulde være en egentlig Statsforanstaltning, var der ingen Uenighed om. Og det maa jo ogsaa erindres, at foruden de 3 Anstalter, som det øvrige Land har anlagt i Modfættning til Kjøbenhavn, have jo hidtil Amtene ogsaa fundet det passende og naturligt at oprette særlige mindre Sindsfygeanstalter. Foruden de 3 store Anstalter findes der, eller fandtes i 1880, 8 mindre Landet over, nemlig 5 paa Sjælland, 1 paa Volland, 1 i Fyn og 1 i Sylland, hvilke tilsammen tælle mellem 3 og 400 Senge, altsaa ligesaa mange som en af de store Anstalter. Det forhaandenværende Materiale kunde netop være et fortrinligt Grundlag for en egentlig kommunal Forvaltning af det hele Sindsfygevæsenet, idet